

En alternativ krispolitik mot arbetslösheten

Enheten för ekonomisk politik och arbetsmarknad

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

En alternativ krispolitik mot arbetslösheten	1
1 Bakgrund – en mycket allvarlig kris för LO-förbundens medlemmar	3
2 En aktiv ekonomisk politik krävs	4
Penningpolitiken fortsatt viktig men räntevapnet nästan uttömt	4
Det tyngsta ansvaret vilar på finanspolitiken.....	4
3 A-kassan måste stärkas	5
Minimera skadorna och underlätta för omställning i krisen	6
Sätt fart på ekonomin – investera i en trygghetsförsäkring	7
En rättvis och solidarisk försäkring	7
Vänd på utvecklingen för de deltidsarbetslösa	7
Positiva drivkrafter är vägen fram	8
4 En aktiv arbetsmarknadspolitik ger möjligheter	9
Arbetsmarknadspolitiska förslag för unga med stöd av utbildningspolitik	10
Relevant också med arbetsmarknadspolitiska förslag för äldre.....	13
5 Ett utbildningslyft anpassat till individers behov och förutsättningar	15
6 Förslag för en alternativ krispolitik - sammanfattning	17

1 Bakgrund – en mycket allvarlig kris för LO-förbundens medlemmar

Den mycket snabba nedgången i den internationella ekonomin slår nu hårt mot svensk ekonomi och arbetsmarknad. Löntagarna, och särskilt LO-förbundens medlemmar är i en mycket utsatt position under de kommande åren. Trygghetssystemen, med a-kassa och utbildningsmöjligheter är kraftigt nedrustade av den borgerliga regeringen, samtidigt som krisen i Sverige blir omfattande.

Sedan slutet av förra året har sysselsättningen minskat kraftigt och arbetslösheten skjutit i höjden. Enligt LO-ekonomernas senaste prognos i april kommer ett ras för sysselsättningen att inträffa. Denna kommer att minska med sammantaget cirka 300 000 personer 2009 och 2010, jämfört med 2008. Den bedöms fortsätta falla med ytterligare 35 000 personer 2011. När vändningen kommer i svensk ekonomi är svårare att bedöma nu än många gånger annars.

Under 1990-talskrisen föll sysselsättningen med 550 000 personer mellan 1990 och 1994, och det var inte förrän 1998 som en tydlig återhämtning inleddes. Det var först 2008, precis innan pågående sysselsättningsfall inleddes, som antalet sysselsatta nådde samma nivå som 1990. Det tog alltså 18 år innan antalet sysselsatta var lika högt som innan 1990-talskrisen. Det förväntade sysselsättningsfallet under nuvarande kris blir inte lika djupt som i början av 1990-talet. Men utgångsläget inför denna sysselsättningskris är i åtminstone tre avseenden sämre än det var 1990. Det gör att denna kris kan bli lika allvarlig som 1990-talskrisen. Den är av 1990-talsmått.

För det första var arbetslösheten 2008 flera procentenheter högre än den var vid ingången till 1990-talskrisen. Trots att sysselsättningen inte bedöms falla lika mycket kommer arbetslösheten att nå samma höga nivåer som rådde under 1990-talets värsta år. Enligt LO-ekonomernas prognos bedöms den öppna arbetslösheten öka från 4,6 procent 2008 till 7,6 procent 2011. Förklaringen till att den öppna arbetslösheten inte ökar mer är den kraftiga expansionen av programplatser under de kommande åren. Den totala arbetslösheten (öppen arbetslöshet plus program) väntas öka från 6,2 procent av arbetskraften 2008 till 12,2 procent 2011. Det är i paritet med de värsta åren under 1990-talet.

För det andra var sysselsättningsgraden (andelen sysselsatta av befolkningen 16-64 år) 2008 betydligt lägre än den var 1990, 76 procent jämfört med 83 procent. Enligt LO-ekonomernas prognos kommer sysselsättningsgraden att sjunka till 70 procent 2011. Det är något lägre än under de sämsta åren på 1990-talet.

För det tredje står svensk arbetsmarknad inför demografiska förändringar av ett helt annat slag än under 1990-talet. Hög arbetslöshet riskerar varaktig utslagning av arbetskraft. Detta kan förstärka den demografiskt betingade arbetskrafts- och kompetensbrist som kommer att prägla arbetsmarknaden under lång tid framöver. Risken för en på sikt mycket allvarlig situation med hög arbetslöshet i kombination med påtaglig arbetskrafts- och kompetensbrist som hämmar produktionen har ökat. Lågkonjunkturen och stigande arbetslöshet kan alltså dölja de långsiktiga och strukturella problem som svensk arbetsmarknad står inför. För LO är de långsiktiga perspektiven viktiga i den mer kortsiktiga och akuta krispolitiken.

Effekterna av sysselsättningskrisen kommer att bli dramatiska. Hårdast drabbade blir de breda löntagargrupperna. LO anser att regeringens avvaktande krispolitik, som brister i tidiga och tillfälliga insatser, innebär att löntagarna får bära en oproportionellt stor kostnad för krisen. Därför krävs ytterligare och omfattande satsningar på aktiv ekonomisk politik från regeringens sida.

2 En aktiv ekonomisk politik krävs

Penningpolitiken fortsatt viktig men räntevapnet nästan uttömt

Riksbanken har agerat resolut med snabba och stora räntesänkningar och har ökat likviditeten i banksystemet för att stabilisera ekonomin. Räntesänkningarna har bidragit till att motverka ett fall i fastighetspriserna och dämpa efterfrågebortfallet i ekonomin. Riksbanken bör sänka reporäntan ytterligare, från dagens 0,5 till 0,25 procent, och samtidigt signalera avsikten att räntan kommer att ligga kvar på den nivån tills konjunkturuppgången är tydlig och etablerad. Den bör också hålla en god beredskap för insatser av mer exceptionellt slag. Den skenande arbetslösheten kan riskera ett fall i huspriserna med ännu högre hushållssparande som följd. Om Riksbanken sänker räntan ytterligare råder i praktiken nollränta och räntevapnet är därmed uttömt.

Det tyngsta ansvaret vilar på finanspolitiken

Nu när det penningpolitiska räntevapnet i praktiken är uttömt vilar ansvaret mycket tungt att motverka sysselsättningskrisen på regeringens finanspolitik.

Den nuvarande krisen är inte, till skillnad från 1990-talskrisen, en kostnadskris för Sverige. Det spelar en stor roll för hur den ekonomiska politiken bör utformas. De stora problemen är de instabila finansmarknaderna och en dramatisk nedgång av den globala och inhemska efterfrågan, och dess effekter på svensk export, import och produktion. LO vill i detta sammanhang understryka att lönesänkningar inte är rätt åtgärd mot en efterfrågekris, tvärtom kan de snarare fördjupa nedgången.

Den automatiska påspädningen av efterfrågan via de offentliga finanserna – så kallade automatiska stabilisatorer – ger betydligt mindre effekt idag än i början 1990-talet. Försvagningen uppgår till cirka en tredjedel genom förändringar i skatte- och utgiftssystemen. En orsak till detta är att betydligt fler står utanför a-kassan. Idag är 30 procent av arbetskraften inte med i någon a-kassa jämfört med 14 procent i mitten av 1990-talet, och utgifterna för a-kassan blir därmed lägre än vad som annars skulle ha varit fallet.

Regeringen fortsätter att vara mycket återhållsam med aktiv finanspolitik, med motiveringen att ofinansierade utgifter skulle få hushållen att oroa sig för kommande skattehöjningar och därför öka sitt sparande ännu mer. LO anser tvärtom att tillfälliga försvagningar av de offentliga finanserna inte har en oroande effekt på hushållen och deras sparande. Snarare ökar politikens trovärdighet med mer expansiva satsningar.

LO anser att det är orimligt att utgiftstak och budgetmål som är satta före krisen, sätter restriktioner för den ekonomiska politiken i en sådan exceptionellt allvarlig sysselsättningskris. LO vill understryka att det krävs satsningar både till garantier för banksektorn och på expansiv finanspolitik för att rädda jobben.

Regeringens passivitet är skadlig. Det finns överhängande risker att den höga arbetslösheten leder till varaktig utslagning av arbetskraft. Det kommer att minska omfördelningen av inkomster och öka fattigdomen samtidigt som utbudet av välfärdstjänster minskar. Skulduppbyggnaden kan senare gradvis återtars genom ökad ekonomisk tillväxt och ett rättvist fördelat sparprogram. Men det bör ske först när denna djupa och exceptionella kris tydligt övergått i stabil ekonomisk tillväxt. Det går i rådande situation att göra stora tillfälliga insatser.

Fyra sådana insatser som kan ge cirka 50 000 jobb 2010 som också ligger kvar 2011 enligt LO-ekonomernas beräkningar är;

- Ökade och tillfälliga statsbidrag till kommunerna på 15 miljarder kronor per år för 2010 och 2011 för att motverka minskade kommunala skatteintäkter.
- Satsningar på offentliga investeringar för totalt cirka 20 miljarder kronor planeras och sätts i gång under 2010 och 2011.
- ROT-avdraget görs tillfälligt och omfattar även fastighetsägare av flerfamiljsbostäder. Subventionen bör uppgå till en tredjedel av arbetskostnaden.
- Inför en skrotningspremie på 25 000 kronor per bil.

I höstas beslutade riksdag och regering att genomföra det tredje steget i jobbskatteavdraget samt om en generell sänkning av arbetsgivaravgiften med en procentenhet. Dessa beslut försvagar varaktigt statsbudgetens inkomstsida. LO anser att jobbskatteavdraget helt och hållet stegvis bör återtars då det har en orättvis fördelningsprofil och inte utgör effektiv politik för att öka arbetskraftsutbudet. Detta bör dock göras när ekonomin åter är på fötter för att inte förvärra krisen genom att dämpa konsumtionen och efterfrågan ytterligare.

LO anser att finanssektorn måste återregleras. Regeringen bör därför inleda en parlamentarisk utredning med bred förankring i samhället genom olika underkommittéer.

LO vill se en utvecklad och internationellt samordnad finanspolitik och föreslår att Sverige använder ordförandeskapet i EU för att driva på detta.

LO anser att det är oroande att protektionism börjar breda ut sig. Det är särskilt oroande för ett litet och exportberoende land som Sverige.

3 A-kassan måste stärkas

Arbetslöshetsförsäkringen, ska ge ett gott skydd för den inkomstförlust som uppstår vid arbetslöshet. Den ska ge drivkraft till arbete som utgör en grundval till frihet och egen försörjning. Genom effektiva kontrollfunktioner och aktiva arbetsmarknadspolitiska insatser av god kvalitet kan också en generös inkomstbortfallsförsäkring som omfattar en bred grupp av löntagare, garanteras. Det senare är inte fallet idag.

Regeringen har med vårpropositionen 2009 gjort ett stort nummer av att den budgeterar för de automatiskt ökade kostnader som kommer att uppstå på grund av

kontanta utbetalningar till dem som förlorat jobbet i krisen. Men att arbetslösa ska få den ersättning de är berättigade till är inte någon satsning.

I den djupa ekonomiska nedgången är det särskilt allvarligt att så många av LO-förbundens medlemmar lämnat a-kassan som en följd av regeringens politik. Därmed står människor utan försäkrad inkomst, i många fall handlar det om dem som har högst risk för arbetslöshet.

Den borgerliga regeringen har i stort sett i alla sina a-kasseförslag utgått ifrån att "hungriga vargar jagar bäst". Resonemanget – vilket vi för övrigt inte delar - utgår från att en hög ersättning leder till att arbetslösa inte tar lediga jobb. Med sämre ersättningsvillkor och en press nedåt på lönerna kan arbetsviljan öka är filosofin.

När regeringen framhärdar med försämringar i a-kassan, borde man åtminstone erkänna att dessa inte haft någon annan effekt än att kraftigt äventyra och minska människors ekonomiska trygghet. Dagens problem handlar föga om att arbetstagare eller arbetslösa saknar drivkrafter till arbete. Problemet låter sig heller inte förklaras med löneutvecklingen.

Minimera skadorna och underlätta för omställning i krisen

Det stora problemet är att Sverige upplever en kris där varslen stått som spön i backen det senaste halvåret och vi har ännu inte sett slutet. LO vill därför se ett kraftfullt stöd från samhällets sida till alla dem som nu ska ställa om från ett jobb till ett annat. Staten måste ta en större del av ansvaret för de arbetslösa.

Nu behöver framtidstro skapas. Att omkring 500 000 människor trängts ur försäkringen är inte acceptabelt. Det måste bli ett tvärt slut på försämringarna i arbetslöshetsförsäkringen. LO kräver att det snarast sätts punkt för den utveckling som kännetecknats av framhastade och dåligt underbyggda reformer - med svagt stöd hos arbetstagarorganisationerna. Skadorna av förändringarna måste minimeras, samtidigt som progressiva åtgärder krävs för att underlätta människors omställning i krisen. På lång sikt behöver förtroendet upprättas för en arbetslöshetsförsäkring som faktiskt ger ett reellt inkomstskydd vid arbetslöshet. Det senare bör också utgöra kärnan i en kommande varaktig a-kassereform.

Regeringen bör ta sitt ansvar och påbörja resan till arbetslöshetsförsäkringens ursprungliga roll som inkomstbortfallsförsäkring. Det betyder inte att vända klockan tillbaka, tvärtom behöver försäkringen ta flera steg framåt. Det är oacceptabelt att inte en större andel än 25 procent av arbetstagarna kan få ett inkomstskydd på 80 procent. Ett viktigt skäl är att taket för den högsta ersättningen inte har följt med inkomstutvecklingen.

Den borgerliga regeringen har förvärrat läget genom att trappa ned ersättningen till 70 procent efter 200 dagar och till 65 procent efter 300 dagar då inträde i aktivitetsgarantin sker. I ett första steg kräver LO att nedtrappningen av ersättningen slopas till förmån för 80 procent under hela arbetslöshetsperioden. På lång sikt vill LO se ett inkomstskydd på 90 procent vid arbetslöshet.

Dessutom har den borgerliga regeringen ytterligare urholkat försäkringen – tidigare kunde den enskilde få som mest 730 kronor per dag de första hundra dagarna, idag

endast 680 kronor. LO anser att de allra flesta löntagarna ska få 80 procent av sin tidigare inkomst vid arbetslöshet.

Regeringens avsteg från en individuell försäkring, där ersättningsnivå och längd numera bestäms efter vilken sorts hushåll man ingår i, ger fel signaler och motverkar en tydlig arbetslinje. I samband med att nedtrappningen av ersättningen slopas måste också selekteringen av de försäkrade upphöra att gälla.

Fler karensdagar har också införts av regeringen, vilket lägger sten på börda för de arbetslösa. LO anser bördorna genom krisen måste fördelas betydligt mer rättvist.

Sätt fart på ekonomin – investera i en trygghetsförsäkring

Att rusta upp a-kassan handlar inte bara om att stärka köpkraften hos dem som redan är arbetslösa, utan om att också ingjuta mod hos alla som ännu har en arbetsinkomst och ett jobb att gå till. Vetskapen om att det finns en försäkring om man själv mister jobbet, gör investeringen i exempelvis en miljövänligare bil eller nya cyklar till familjen mer realistisk. Genom att människor kan och vågar konsumera får ekonomin en injektion i nedgången. LO anser att ersättningstaket ska höjas successivt genom att det löneindexeras. Det är en förutsättning om vi ska kunna behålla en generell försäkring som omfattar många.

En rättvis och solidarisk försäkring

En annan förutsättning är att vi alla gemensamt delar på riskerna och kostnaderna för den arbetslöshet som kan drabba individen när den minst anar det. De gemensamma trygghetsförsäkringarna i Sverige som ska skydda den enskildes ekonomi vid exempelvis sjukdom eller arbetslöshet har länge byggt på just detta. Hela idén med en solidarisk arbetslöshetsförsäkring faller om den blir orimligt dyr och alla ska bära sin egen arbetslöshetsrisk. Men just dit är vi på väg på grund av den borgerliga regeringens sätt att fördela kostnaderna. LO anser att den så kallade arbetslöshetsavgiften ska tas bort.

Vi vill se en bättre avvägd balans mellan vad individen betalar till a-kassan och vad det gemensamma står för. Den avgift som den enskilde betalar ska vara så låg att alla kan och vill vara med. Målet är att ungefär 90 procent av den inkomstrelaterade arbetslöshetsersättningens utgifter finansieras gemensamt.

Vänd på utvecklingen för de deltidsarbetslösa

Förutom att det ska vara prisvärt och billigt att vara med i försäkringen, måste det också bli enklare. Ett exempel där reglerna inte lever upp till enkelhet och tydlighet är den deltidsbegränsning som regeringen har infört. Den innebär att den som är deltidsarbetslös har fått sin ersättningsperiod förkortad från 300 dagar till 75 dagar¹.

Deltidsbegränsningen som började gälla från april 2008, hastades fram och föregicks inte av någon sedvanlig remissrunda². En samlad bild av konsekvenserna är för tidig

¹ Från och med 7 april 2008 har den deltidsarbetslösa rätt till högst 75 (tidigare 300) ersättningsdagar per ersättningsperiod i samband med deltidsarbete. För veckor då du är helt arbetslös kan du få ersättning för återstående dagar av den beviljade ersättningsperioden på sammanlagt 300 ersättningsdagar (450 dagar för föräldrar till barn under 18 år).

² Efter att förslaget aviserats i budgetpropositionen införde regeringen en ny ordning med hjälp av ett riksdagsinitiativ. Beslutet togs av regeringen den 21 februari 2008 – med stöd av 40 § ALF, som

att ge. Vi kan konstatera att begränsningsregeln slår helt fel då den jämställer de som jobbar vad vi normalt kallar deltid med timanställda som arbetar enstaka dagar. Situationen är inte förenlig med de krav på enkelhet och tydlighet som bör ställas på försäkringen. Vi vill se kraftiga förbättringar för dem som arbetar deltid, både vad gäller ersättningsdagar och ersättningsvillkor. Vi vill se en aktiv politik som stödjer fler som arbetar på deltid, och samtidigt ökar deras möjligheter att gå från deltid till heltid.

Regeringen har också skärpt arbetsvillkoret på ett sätt som sätter många deltidsarbetande, vilka ofta är kvinnor, i en mycket svår situation. Förändringarna av arbetsvillkoret får negativa konsekvenser även för andra grupper. LO anser att den här förändringen slår mycket hårt mot arbetstagarna, inte minst nu i krisen.

Positiva drivkrafter är vägen fram

För att människor ska vara villiga att ställa om behövs en bra a-kassa. Regeringen bör införa ett generöst pendlingsstöd och ta bort eller snarast ändra nuvarande regel om att individen ska ha hela landet som sökområde från dag ett av sin arbetslöshet.

LO förordar att ett arbete inleds snarast för att genomföra nedanstående åtgärder som innebär omfattande förstärkningar av arbetslöshetsförsäkringen. LO ser med stort allvar på det stora utflöde av medlemmar i a-kassorna som skapats av regeringens politik.

Arbetslöshetsförsäkringen ska fungera dels som ett stöd vid omställning för dem som drabbas av arbetslöshet, dels som en trygghetsförsäkring till landets arbetstagare. En förstärkt arbetslöshetsförsäkring med höjda tak och sänkta avgifter skulle enligt LOs syn också att ha en positiv påverkan på kort sikt genom att hushållens förtroende för framtiden kan stärkas. Att försäkringen fördyrats så mycket och samtidigt blivit så mycket mindre värd är inte acceptabelt. Nedanstående punkter bör utgöra grunden i det förändringsarbete som krävs för att åstadkomma en varaktig a-kassereform.

Sammanfattningsvis kan LOs krav för en stärkt a-kassa sammanfattas i sju punkter för omställning och trygghet;

- *Sätt punkt för de hafsigt framhastade och dåligt underbyggda reformerna i arbetslöshetsförsäkringen.* Påbörja istället grundarbetet inför en kommande varaktig a-kassereform.
- *Ändra ersättningsnivåerna.* Slopna nedtrappningen av ersättningen. Inför en ersättningsnivå på 80 procent för alla under hela ersättningsperioden.
- *Den avgift som den enskilde betalar ska vara så låg att alla kan och vill vara med.* LO vill se en låg avgift med en viss skattereduktion.
- *Höj ersättningstaket.* Högsta ersättning måste snarast höjas för att ge ett reellt inkomstskydd vid omställning. De allra flesta ska ha 80 procent av sin tidigare inkomst. För att försäkringen inte ska urholkas vill vi att taket löneindexeras. Idag får endast 25 procent av arbetstagarna 80 procent i ersättning vid arbetslöshet.

ändrades så att regeringen har rätt att föreskriva om begränsningar i ersättningsrätten för personer som utför deltidsarbete under veckor då de i övrigt är arbetslösa.

- *En rättvis och solidarisk avgiftskonstruktion.* Fördelningen av arbetslöshetsförsäkringens kostnader måste bli mer rättvis och solidarisk. Den så kallade arbetslöshetsavgiften bör avskaffas.
- *Förbättra för de deltidsarbetslösa.* Nuvarande situation för dem som arbetar deltid är inte hållbar. Vi vill ha kraftiga förbättringar för dem som arbetar deltid, både vad gäller ersättningsdagar och ersättningsvillkor. Vi vill se en aktiv politik som stödjer fler som arbetar på deltid, och samtidigt ökar deras möjligheter att gå från deltid till heltid.
- *Underlätta omställning med positiva drivkrafter.* Ta bort eller ändra nuvarande regel om obegränsat sök område från dag ett av arbetslösheten.

Utöver dessa sju punkter ser LO över villkoren för tillträde och ersättning i försäkringen så att alla som har behov kan försäkra sig.

4 En aktiv arbetsmarknadspolitik ger möjligheter

I och med att den svenska ekonomin sedan det fjärde kvartalet 2008 befinner sig i en period med snabbt krympande BNP, snabbt fallande sysselsättning och snabbt ökande arbetslöshet är det nödvändigt att utveckla den aktiva arbetsmarknadspolitiken och delar av utbildningspolitiken som gör att arbetslinjen blir starkare.

Arbetsförmedlingen spelar en central roll för att förmedla nya jobb till arbetslösa i så stor utsträckning som möjligt. I nuläget är det inte tillräckligt att bara sätta in resurser på coachning och matchning av arbetslösa. För att förmedla arbeten till arbetssökande så effektivt som möjligt är det viktigt att arbetsförmedlingen har tillräckliga resurser att fokusera både på arbetssökande och arbetsgivare. Om arbetssökande ska kunna få jobb är kontakten med arbetsgivare betydelsefull för att säkerställa att de lediga jobb som finns anmäls till Arbetsförmedlingen. Arbetsförmedlingen måste få ökade budgetanslag för att klara av kärnverksamheten gentemot arbetssökande och arbetsgivare även när volymerna av arbetssökande ökar.

Arbetsmarknadsutbildningar och satsningar på höjd kompetens för vuxna är också angelägna insatser i nuläget. De som har kortast utbildning kommer drabbas hårdast av nedgången i ekonomin. Dessa individer måste få möjlighet att bygga på sin utbildning på olika sätt för att stärka sin ställning inför kommande konjunkturuppgång. De arbetsmarknadspolitiska programmen bör ha mer utbildande inslag. Arbetsmarknadsutbildningar bör erbjudas i märkbart större utsträckning, förslagsvis 15 000 platser i genomsnitt per månad under 2009.

Vi anser att det kan vara väl värt att snabbt se över ett nytt förslag till utbildningsvikariat, detta för att ge arbetslösa en väg in till arbetsmarknaden och ge möjlighet till en utbildningsomställning samtidigt som den kommande generationsväxlingen förbereds.

Kvalitetshöjning i den aktiva arbetsmarknadspolitiken och fler platser utanför garantierna är nödvändigt för tidigare insatser i arbetslöshetsperioderna. Vi vill gradvis se fler platser i aktiva program utöver garantierna och vår bedömning nu är att cirka 25 000 fler platser utöver regeringens behövs 2011. Vi vill se cirka 5 miljarder kronor per år extra till en höjning av kvalitén i programmen bland annat så att arbetsmarknadsutbildningarna kan bli fler.

Ett annat sätt att stödja individer är att stärka deras kontaktnät och öka på deras arbetslivserfarenheter. För det ändamålet spelar subventionerade anställningar en väsentlig roll. De har fördelen att arbetet som utförs är meningsfullt och under god ledning vilket ger deltagaren högre status. Anställningsstöd och övriga subventionerade anställningar bör utökas i antal och stärkas genom att taken för vilken lön som de subventionerade anställningarna kan omfatta höjs kraftigt.

Det är även av största vikt att underlätta geografisk rörlighet på arbetsmarknaden för arbetande/arbets sökande vilket också utökar rekryteringsbasen för arbetsgivare. Därför bör pendlingsstöd införas för dem som arbetar i ett annat län än det de bor i.

De omställningsavtal som idag finns på framför allt den privata arbetsmarknaden har en central roll i nuvarande djupa kris. Det är oerhört viktigt med tidiga insatser vid uppsägning och arbetslöshet, att snabbt få professionell hjälp att hitta nytt arbete; eller nya vägar till möjligheter om behovet är att ställa om till nya arbetsmarknader. Övergången mellan omställningsavtalens insatser och Arbetsförmedlingen bör säkerställas att den fungerar bra. Det är viktigt att parterna på offentliga arbetsmarknaden har förutsättningar att teckna omställningsavtal för hela offentliga sidan. Omställningen är inte bara individuell, vi behöver även ställa om för att förbereda den kommande generationsväxlingen och den kompetensbrist den medför. Det är anmärkningsvärt att parterna på arbetsmarknaden, i stället för staten, tar alltmer av ansvaret för att den nu pågående omstruktureringen av stora delar av arbetsmarknaden, sker så smidigt som möjligt.

Arbetsmarknadspolitiska förslag för unga med stöd av utbildningspolitik
Unga vuxnas förutsättningar att komma in på arbetsmarknaden är nära kopplat till utbildningens längd och kvalitet. LO-rapporten *Unga går itu* visar att problemen bakom den höga ungdomsarbetslösheten främst står att finna i bristande utbildningsbakgrund. För de unga vuxna (20-24 år) som har avslutad gymnasieutbildning är inte arbetslösheten högre än för andra åldersgrupper på arbetsmarknaden.

När det offentliga utbildningssystemet misslyckas med att säkerställa en nödvändig utbildningsnivå bland unga vältras problemen, och ansvaret, i praktiken över från utbildningspolitiken till arbetsmarknadspolitiken. Den senare tvingas därför försöka lindra symptomen på de strukturella problem som finns inom utbildningspolitiken, men arbetsmarknadspolitikens bidrag är inte utan betydelse. Viktiga åtgärder för att stärka unga vuxnas ställning på arbetsmarknaden omfattar därför, utifrån dagens situation, satsningar inom både utbildningspolitiken och arbetsmarknadspolitiken.

Idag kan slutbetyg från gymnasieskolan, med några få undantag, ses som minimikrav på arbetsmarknaden. Det är rimligt att anta att kompetenskraven på arbetsmarknaden fortsätter att öka. Därför är det mycket oroande att cirka en tredjedel av alla 20-åringar går ut gymnasieskolan utan slutbetyg, vilket motsvarar nästan 30 000 personer per år. Ungdomar utan slutbetyg från gymnasieskolan har lite hårddraget två alternativ: arbetslöshet eller att läsa in gymnasiekompetensen på komvux.

I den situation som nu råder är det svårt att få ett arbete för dem som söker för första gången. Det beror på att de som aldrig haft arbete inte har vare sig dokumenterade

arbetserfarenheter eller referenser. Av naturliga skäl är detta ett problem som drabbar unga vuxna som söker sitt första arbete.

Bristen på arbetslivserfarenhet medför även ett annat problem för arbetssökande, nämligen bristande kontakter. Arbetsförmedlingens marknadsandelar när det gäller lediga platser (andelen platser som anmäls till Arbetsförmedlingen av totalt antal lediga platser på arbetsmarknaden) har ökat från cirka 30 procent till 50 procent under de senaste åren. Men det vanligaste sättet att få ett arbete är fortfarande genom kontakter. Unga arbetssökande som saknar, eller har begränsad, arbetslivserfarenhet har av naturliga skäl ett mindre kontaktnät än äldre. Unga med föräldrar med svagt eller inget kontaktnät möter ännu större svårigheter i etableringen på arbetsmarknaden än andra grupper.

De problem som många unga vuxna har på arbetsmarknaden kan kortfattat sammanfattas i tre delar:

- Bristande utbildning för cirka en tredjedel
- Ingen eller kort arbetslivserfarenhet
- Inget eller begränsat kontaktnät

Dessa tre problem kräver olika lösningar som inkluderar både arbetsmarknadspolitiken och utbildningspolitiken.

Unga bör få utökat stöd från utbildningspolitiken

Det finns en tydlig koppling mellan arbetssökandes utbildningsbakgrund och ställning på arbetsmarknaden. Det gäller inte minst för unga vuxna. Ansvar för att säkerställa en tillräcklig grundutbildning ligger på det reguljära utbildningsväsendet och utbildningspolitiken, inte på arbetsmarknadspolitiken. Den senare bör främst komplettera tidigare utbildning för att öka chanserna att få arbete. Problemen med bristande utbildning måste lösas inom såväl arbetsmarknadspolitiken som det reguljära utbildningssystemet.

För det första måste gymnasieskolans kvalitet säkerställas så att så få ungdomar som möjligt går ut skolan utan slutförklarad utbildning. Det kräver omfattande satsningar på såväl grundskolan som gymnasieskolan. När det gäller grundskolan måste studie och yrkesvägledningen avsevärt förstärkas. Ungdomar och deras föräldrar behöver ökat stöd. Så många som möjligt måste beredas möjligheten att komma in på sitt första eller andrahandsval till gymnasiet. Det kan bara göras genom att grundskolan ser till att elever i behov av stöd verkligen får det. Det vore mycket olyckligt om minskande barnkullar och den mycket svaga konjunkturen leder till en minskning av pedagogisk personal i förskola och skola. Istället borde de resurserna bibehållas för ökad målluppfyllnad. Konsekvenserna av krisen på 1990-talet för den tidens ungdomskullar förskräcker.

Det individuella och det programinriktade individuella programmet har hamnat i ett utbildningspolitiskt bakvatten. Radikala grepp och resurser måste till för att få dessa ungdomar att komma in på ett nationellt program. Ett minimikrav är att eleverna måste få stöd för att kunna slutföra sina studier på ett individuellt program av god kvalitet. Gymnasieskolan måste även i större utsträckning erbjuda individuellt stöd på de nationella programmen. Även här är studie- och yrkesvägledning ett område som både måste utvecklas och ges större utrymme. De nationella programråden måste

snarast upprättas, om än på interimistisk grund, för att aktivt utarbeta nya förutsättningar för gymnasieskolan. På kommunal och annan huvudmannanivå bör åtgärder vidtas för att samverka mellan skola och det omgivande samhälls- och arbetslivet ska kunna utvecklas. Det nationella rådet för utbildning kommer inte att tillsättas enligt regeringens lagrådsremiss för gymnasieskolan. Dock kvarstår definitivt behovet av ett konsultativt arbetssätt för myndigheterna inom utbildningsväsendet gentemot avnämare och andra intressenter i utvecklingen av strategiskt viktiga utbildningsfrågor. Detta uppdrag till berörda myndigheter bör ges i reglerad form.

För det andra måste det finnas goda möjligheter att läsa in oavslutade gymnasiestudier på komvux eller inom folkbildningen. För att höja den låga utbildningsnivån bland många ungdomar och samtidigt undvika hög ungdomsarbetslöshet bör ett nytt och tillfälligt kunskapslyft införas. Det kräver betydligt fler komvuxplatser än vad som finns idag, samt ett särskilt destinerat uppdrag med tillhörande finansiering till folkbildningens aktörer. Studierna bör också göras mer flexibla, exempelvis genom att införa sommarundervisning. De praktiska möjligheterna och studiefinansieringen för att införa detta bör snarast utredas. De som är mellan 20-24 år bör också kunna få den högre bidragsnivån av studiemedlet för fullgörande av gymnasiestudier i den prekära ekonomiska situation som råder. Idag kan de som läser på grundläggande eller gymnasial nivå få det högre bidraget om de är över 25 år.

Ett nyligen uppkommet och ökande problem är de branscher där ungdomarna är beroende av den yrkesutbildningsavtalade lärlingsperioden för att få sitt yrkesbevis. Med rådande arbetsmarknadssituation blir bristen på lärlingsplatser ödesdiger för deras möjligheter att fullgöra sin utbildning.

Arbetsmarknadspolitiska förslag riktade till unga

Arbetsmarknadspolitiken måste ges möjligheter att via riktade arbetsmarknadsutbildningar stärka unga vuxnas möjligheter att få arbete. Idag är det endast mycket få unga vuxna som får ta del av arbetsmarknadsutbildningar. Men även unga vuxna har stora behov av att komplettera avslutade gymnasieutbildningar med kortare och anpassade utbildningar för att stärka chanserna att få arbete.

Problemen med att unga vuxna saknar arbetslivserfarenhet bör lösas genom att erbjuda arbetspraktik till arbetssökande. All arbetspraktik ska ge dokumenterad kompetens, och för unga vuxna bör det finnas tydliga inslag av utbildning i praktiken. Praktikplatserna för unga vuxna kan kombineras med en handledarpeng till respektive arbetsplats. Det kan främja generationsväxlingen. Arbetsmarknadens parter bör ta ansvar för att skapa praktikplatser av god kvalitet. För ungdomar mellan 16 och 19 år kan kommunala, och även statliga, sommarjobb ge nödvändig arbetslivserfarenhet och referenser. Praktikplatser liksom sommarjobb ger också kontakter för att kunna söka sig vidare till andra anställningar.

Problemen med att unga vuxna saknar kontaktnät bör lösas med att Arbetsförmedlingen och regeringen säkerställer resurser för effektivt matchningsarbete. I avsaknaden av kontakter är det viktigt att arbetsförmedlarna har ett kontaktnät att erbjuda alla arbetssökande, och i synnerhet unga vuxna arbetssökande. Unga vuxna är mycket beroende av arbetsförmedlare i sitt jobbsökande. Det är alltså viktigt att arbetsförmedlarna har ett bra och aktuellt

kontaktnät. Det kräver i sin tur att de har regelbundna kontakter med arbetsgivare och att arbetsgivarna anmäler lediga platser till Arbetsförmedlingen. För effektiv matchning måste därför arbetsförmedlarnas matchningsarbete ske från båda hållen – från arbetssökande och från arbetsgivare. Det betyder att det finns en begränsning i hur många arbetssökande som varje arbetsförmedlare kan stödja.

Relevant också med arbetsmarknadspolitiska förslag för äldre

Lägre dödlighet och minskad fruktsamhet har satt sina spår i åldersfördelningen i Sverige. Under 1900-talet har en förändrad åldersstruktur utvecklats som innebär att en allt större andel tillhör den äldre delen av befolkningen. Beräkningar som Arbetsförmedlingen gjort visar att från och med 2011 kommer inflödet till arbetskraften i form av tillträdande ungdomar att vara mindre i antal än åldersavgångarna från arbetskraften. Det innebär i korthet att ett mindre antal yngre skall försörja ett större antal äldre. I ett längre perspektiv är det således av största samhällsekonomiska vikt att äldre ges möjlighet att arbeta längre än vad många gör i dag.

Samtidigt är den äldre delen av befolkningen mer sjuk än övriga befolkningen, vilket medför att den äldre delen av befolkningen inte kan försörja sig själv fullt ut. När personer 55-74 år är frånvarande från sin huvudsyssla på arbetsmarknaden är det framförallt på grund av sjukdom. Bland andra åldersgrupper är huvudskälet till frånvaro från huvudsysslan ”övriga skäl”, så som personliga skäl eller arbetstidens förläggning och helg³.

Den verkliga pensionsåldern är under 65 år vilket ytterligare förstärker problematiken med att äldre som grupp inte är självförsörjande. Det finns ett stort outnyttjat arbetskraftsutbud bland de äldre i befolkningen. Enligt Statistiska centralbyråns Arbetskraftsundersökningar⁴ finns 15 200 personer mellan 65-74 år som klassificeras som arbetslösa, undersysselsatta (jobbar mindre än de skulle vilja och kunnat arbeta mer än vad de gjort) eller latent arbetssökande (personer utanför arbetskraften som velat och kunnat arbeta mer än vad de gjort).

En äldre person som blir arbetslös har ofta svårt att komma tillbaka in på arbetsmarknaden. Arbetslöshetsperioderna för äldre är i allmänhet längre än vad de är för yngre personer som blir arbetslösa. I nuvarande situation på arbetsmarknaden finns en stor risk att många av LO-förbundens äldre medlemmar trycks ut från arbetsmarknaden och får svårt att komma in igen. För dem det drabbar innebär detta med största sannolikhet försämrad ekonomi med få eller inga möjligheter till återhämtning. Därför är det inte bara samhällsekonomiskt riktigt att underlätta för så många som möjligt att stanna kvar i/återvända till arbetsmarknaden, utan även fördelningsekonomiskt rätt.

Sammanfattningsvis kan äldres svårigheter på arbetsmarknaden sammanfattas i tre punkter;

- Höga sjukskrivningstal
- För tidig pensionsålder
- Långa arbetslöshetsperioder

³ AKU, februari 2009.

⁴ AKU, februari 2009.

Det är en kombination av arbetsmarknadspolitiska och utbildningspolitiska lösningar som krävs för att komma till bukt med dessa tre problem. En rimlig och nödvändig målsättning bör vara att den faktiska pensionsåldern inte är högre när den ekonomiska krisen slutar än vad den var när krisen började.

Arbetsmarknadspolitik till viss del av utbildningspolitisk karaktär även för äldre

Det är fördelaktigt om personer över 50 år ges möjlighet att studera och välja en ny inriktning på sitt yrkesliv. Detta möjliggör att den potentiella arbetskraften kan nyttjas i högre utsträckning genom ett längre deltagande i arbetslivet. Utbildning förlänger arbetslivet samtidigt som det höjer produktiviteten. Det gynnar inte minst drabbade av arbetslöshet och sjukskrivning. För att möjliggöra för de över 50 år att ställa om sig på arbetsmarknaden bör möjligheterna och villkoren för att erhålla ett särskilt vuxenstudiestöd snarast undersökas och ett sådant införas.

För att de som inte kan återvända till den arbetsplats de hade tidigare och för att äldre arbetslösa skall ges en verklig möjlighet att återvända till arbetsmarknaden bör också utbildande arbetsmarknadspolitiska åtgärder genomföras. Utbildning inom arbetsmarknadspolitikens område är central för att öka äldres deltagande på arbetsmarknaden. Det bör därför säkerställas att arbetsmarknadsutbildningar tilldelas genom hela yrkeslivet. Det bör också tillförsäkras att Arbetsförmedlingen ges förutsättningar att använda alla verktyg som finns för att motverka arbetslöshet bland äldre – även de med utbildande inslag. Ensidig fokusering på coachning, matchning och att enkelspårigt prioritera nuvarande befintliga arbetsmarknadspolitiska garantierna är inte till någons fördel. Den stora kostnaden som medförs av utökade studiemöjligheter får samhället snabbt igen under förutsättning att arbetskraftsdeltagandet bland äldre ökar. De som av hälsoskäl eller andra skäl inte kan fortsätta inom den bransch de jobbat tidigare kan då ges möjligheter att byta bransch och fortsätta vara en del av arbetsmarknaden, om än i en annan del av den.

Eftersom äldre arbetslösa ofta är arbetslösa under längre perioder och eftersom det finns ett stort outnyttjat arbetskraftsutbud i gruppen behövs ett generöst tidsbegränsat anställningsstöd för äldre införas. Detta stöd skulle kunna konstrueras så att den arbetssökande får en högt subventionerad anställning inom offentlig eller privat verksamhet. Den subventionerade anställningen kan förslagsvis beviljas två år med möjlighet till omprövning och eventuell förlängning. Stödet ges med fördel till den som fyllt 60 år och som varit inskriven vid Arbetsförmedlingen i minst två år.

Ett anställningsstöd för äldre har flera fördelar i ett långsiktigt perspektiv. Anställningsstödet stärker den arbetssökandes ställning på arbetsmarknaden, antingen genom att den subventionerade anställningen övergår i en osubventionerad anställning när programperioden är över eller genom att den arbetssökande får förnyad arbetslivserfarenhet samt arbetsgivarreferens. Anställningsstödet kan även motverka arbetskraftsbrist genom att personer som annars kanske hade lämnat, i stället stannar kvar på, arbetsmarknaden. Vid ett genomförande bör fackliga organisationer bevaka att lön och övriga anställningsvillkor ligger i nivå med kollektivavtalsenliga villkor samt att ingen undanträngning av ordinarie arbetskraft sker vid rekryteringen.

5 Ett utbildningslyft anpassat till individers behov och förutsättningar

Krisen väntas nu bli omfattande och drabba väldigt många delar av arbetsmarknaden men även om efterfrågan på arbetskraft minskar så kvarstår vissa bristsituationer på arbetsmarknaden. Detta förklaras till stor del av att nytillskottet av yrkesutbildade från utbildningsväsendet konstant är för litet oavsett konjunkturläge.

För 2009 och 2010 bedöms antalet rekryteringar bli omkring en miljon per år, att jämföra med 2008 då antalet var 1,3 miljoner. Åren 2011 och 2012 bedöms antalet rekryteringar åter öka. Även nuvarande konjunkturedgång kan komma att leda till en ökad strukturarbetslöshet, som riskerar att bita sig fast på höga nivåer inom många yrken och regioner. Överskotten på arbetskraft ökar framöver och detta drabbar vissa yrken synnerligen hårt. Dessa överskott återfinns i första hand inom yrken med kortare utbildningar, till exempel montörer och vissa kategorier av maskinoperatörer. Det blir framför allt nedskärningar på arbetsuppgifter som blivit överflödiga på grund av teknikutveckling och strukturomvandling. Dessa jobb kommer därför inte att återkomma i gammal skepnad⁵.

LO vill införa ett utbildningslyft utanför arbetsmarknadspolitiken och se en tillfällig satsning på utbildning för vuxna under två år. Därutöver måste ett ökat antal yrkeslärare rekryteras och utbildas. Förutom behovet av att täcka rådande underskott av utbildade lärare, behövs ett tillskott för att kunna tillgodose behoven i de yrkesinriktade utbildningar som nu är på väg att utvecklas. Här finns färdiga förslag till en modell där man kombinerar en anställning med studier⁶. För att en sådan lösning ska kunna komma till stånd bör både ett generellt regelverk och stödjande statlig finansiering tillkomma.

Till de grupper som redan befinner sig i studier tillkommer nu de som är varslade och uppsagda. I den utsatta situationen som många nu befinner sig behövs trygghet i förändring. Ansträngningar måste göras för att undvika den öppna arbetslösheten. Samhället måste nu rusta människor att övergå till de branscher eller sektorer av ekonomin som bedöms ha framtida tillväxt. Utbildningssatsningar måste göras på alla nivåer inom vuxenutbildningen.

Av tidigare studier och många års erfarenhet av utbildningspolitiska satsningar riktade till LO förbundens medlemmar vet vi att benägenheten att lånefinansiera studier utan kunskap om den eventuella ”avkastningen” är svag. Detta gäller i synnerhet för män. I nulägesbeskrivningen som följer framgår att lånebenägenheten inte är så stor som man kanske skulle kunna förvänta sig.

För att kunna erbjuda villkor som ger människor en rimlig möjlighet till försörjning måste därför en alternativ studiefinansiering skapas i form av ett särskilt vuxenstudiestöd. Ett sådant stöd bör utgå från individens a-kassenivå eller ges i form av aktivitetsstöd. Inom arbetsmarknadspolitiken används redan aktivitetsstödet vilket man kan få när man deltar i exempelvis arbetsmarknadsutbildning.

⁵ Var finns jobben, Arbetsförmedlingen 2009

⁶ Yrkeskunnande, SOU 2008:112

I det mycket svåra arbetsmarknadsläge som nu råder är det viktigt att hitta utbildningsinriktningar som har relativt god träffsäkerhet när det gäller framtida efterfrågan. För närvarande finns ett fåtal yrkesområden där det fortfarande råder brist som till exempel VVS-montörer, industriarbetare med specialinriktning, kockar samt gymnasielärare i yrkesämnen. Med demografiska förändringar i form av ökande pensionsavgångar i kombination med viss ekonomisk återhämtning, kan efterfrågan på arbetskraft troligtvis börja öka inom en tvåårsperiod. Det är därför strategiskt klokt att erbjuda många av dem som nu riskerar att varslas eller går ut i arbetslöshet en utbildning av medellång karaktär, omfattande ett och ett halvt till två år. Det kan vara industriarbetare som behöver en annan typ av industriellt kunnande, där man till exempel övergår från montör till att bli CNC-operatör eller kvalificerad svetsare. Den möjligheten kan erbjudas via arbetsmarknadsutbildningen eller inom ramen för Yrkeshögskolan. För någon annan kan möjligheten att skaffa sig en grundläggande omvårdnadsutbildning via YrkesVux vara ett alternativ. För en tredje person kan en kurs i ekonomi på högskolan eller Yrkeshögskolan utgöra ett komplement till en kompetens man redan har, som stärker den egna möjligheten att få arbete.

Läsåret 2006/07 studerade cirka 205 000 personer, motsvarande 125 000 heltids-studerande, på kommunal vuxenutbildning. Av dessa gick 81 procent på gymnasial vuxenutbildning, 18 procent på grundläggande vuxenutbildning och en procent på påbyggnadsutbildning. Antalet studerande i komvux har minskat de senaste tio åren. Andelen kvinnor i komvux var drygt 60 procent och har under en lång tid varit högre än andelen män. Läsåret 2006/07 var andelen utlandsfödda 39 procent. Det finns dock stora skillnader mellan utbildningsformerna. På grundskolenivå var 86 procent av de studerande födda utomlands, på gymnasienivå 28 procent och inom påbyggnads-utbildningarna 23 procent. De senaste åren har andelen studerande som tar studielån⁷ minskat medan andelen som bara tar studiebidrag ökat något. Cirka 38 procent av de studerande 2006 hade studiemedel.

Hösten 2007 deltog cirka 27 000 personer i folkhögskolornas studiemedelsberättigande utbildningar, de s.k. långa kurserna. Av dessa läste cirka 13 000 allmänna kurser och cirka 14 000 särskilda kurser. Nästan en tredjedel av de studerande på allmänna kurser hade invandrarbakgrund. Av dem som studerade på långa kurser under 2006 finansierade 33 procent sina studier med studielån och studiebidrag och 17 procent med endast studiebidrag.

Under 2007 deltog cirka 38 000 studerande i en kvalificerad yrkesutbildning. De flesta studerade på utbildningar som omfattar två till två och ett halvt år. Av de studerande som gick en kvalificerad yrkesutbildning 2006 finansierade 62 procent sina studier med studielån och bidrag och 23 procent med studiebidrag⁸.

Sammanfattningsvis kan sägas att de studerande som deltar i utbildningar utanför högskolan uppvisar en mindre benägenhet eller ett mindre behov av att utnyttja lånedelen i studiemedlet. Detta gäller särskilt på grundläggande utbildningar i komvux. Skälen till detta beror med stor sannolikhet på delvis olika förutsättningar för de studerande. Försörjningsstöd är exempel på en försörjningskälla på de grundläggande nivåerna. På gymnasienivå och i den kvalificerade yrkesutbildningen

⁷ Stärkt stöd för studier – tryggt, enkelt, flexibelt, SOU 2009:28

⁸ Stärkt stöd för studier – tryggt, enkelt, flexibelt, SOU 2009:28

är det troligt att kompletterande inkomster finns från förvärvsarbete vid sidan av studierna.

Slutligen kan påpekas att samhället i det djupa krisläge som råder bör ge ett utbildningsstöd till anställda. Det är av stor betydelse för Sveriges välstånd på sikt att internationellt konkurrenskraftig produktionskapacitet inte slås ut, och då kan ett utbildningsstöd för anställda spela en avgörande roll.

6 Förslag för en alternativ krispolitik – sammanfattning

Ekonomisk politik

- En mer expansiv politik bör föras för att skapa flera jobb och det ansvaret vilar nu tungt på regeringen.
- Det är orimligt att utgiftstak och budgetmål som är satta före krisen, sätter restriktioner för den ekonomiska politiken i en sådan exceptionellt allvarlig sysselsättningskris som nu råder.
- LO vill understryka att det krävs både garantier för banksektorn och expansiv politik för att rädda jobben.
- Regeringen bör inleda en parlamentarisk utredning med underkommittéer för att återreglera finanssektorn.
- Regeringen bör använda ordförandeskapet i EU för att driva på en internationell samordnad finanspolitik.

A-kassan

- Punkt bör sättas för de hafsigt framhastade och dåligt underbyggda reformerna i arbetslöshetsförsäkringen. Påbörja istället grundarbetet inför en kommande varaktig a-kassareform.
- Ändra ersättningsnivåerna i arbetslöshetsförsäkringen. Slopa nedtrappningen av ersättningen. Inför en ersättningsnivå på 80 procent för alla under hela ersättningsperioden.
- Den avgift som den enskilde betalar ska vara så låg att alla kan och vill vara med. LO vill se en låg avgift med en viss skattereduktion.
- Höj ersättningstaket i arbetslöshetsförsäkringen. Högsta ersättning måste snarast höjas för att ge ett reellt inkomstskydd vid omställning. De allra flesta ska ha 80 procent av sin tidigare inkomst. För att försäkringen inte ska urholkas vill vi att taket löneindexeras. Idag får endast 25 procent av arbetstagarna 80 procent i ersättning vid arbetslöshet.
- En solidarisk och rättvis avgiftskonstruktion i arbetslöshetsförsäkringen är nödvändig. Fördelningen av försäkringens kostnader måste vara solidarisk. Den så kallade arbetslöshetsavgiften bör avskaffas.
- Förbättra för de deltidsarbetslösa i arbetslöshetsförsäkringen. Nuvarande situation för dem som arbetar deltid är inte hållbar. LO vill ha kraftiga förbättringar för dem som arbetar deltid, både vad gäller ersättningsdagar och ersättningsvillkor.
- Underlätta omställning med positiva drivkrafter. Ta bort eller ändra nuvarande regel om obegränsat sök område från dag ett av arbetslösheten.

Aktivt stöd inom arbetsmarknads- och utbildningspolitik

- Arbetsförmedlingen måste få ökade resurser för att klara av kärnverksamheten gentemot arbetssökande och arbetsgivare när volymerna av arbetssökande ökar.
- De arbetsmarknadspolitiska programmen bör ha mer utbildande inslag, fler platser i arbetsmarknadsutbildningar i genomsnitt per månad under 2009.
- LO vill se extra medel till en höjning av kvaliteten i arbetsmarknadspolitiken.
- Fler platser i program av god kvalitet utanför de sk jobbgarantierna är nödvändigt för tidigare insatser inför arbetslösa.
- Anställningsstöd och övriga subventionerade anställningar bör utökas i antal
- Fler unga måste erbjudas statliga och kommunala sommarjobb.
- Inför ett generöst anställningsstöd för äldre arbetslösa som fyllt 60 och som varit inskrivna vid Arbetsförmedlingen i minst två år.
- LO vill se en aktiv politik som stödjer fler som arbetar på deltid, och samtidigt ökar deras möjligheter att gå från deltid till heltid.
- Se snabbt över ett nytt förslag till utbildningsvikariat.
- Underlätta geografisk rörlighet genom att införa pendlingsstöd för dem som arbetar i ett annat län än det de bor i.
- Parterna på den offentliga arbetsmarknaden bör få förutsättningar att teckna omställningsavtal för hela offentliga sidan.
- Arbetsmarknadens parter bör ta ansvar för att skapa praktikplatser för unga av god kvalitet.
- Studie och yrkesvägledningen i grundskolan måste avsevärt stärkas.
- Nationella programråd måste aktivt utarbeta nya förutsättningar för gymnasieskolan.
- Inför ett utbildningslyft med fler komvuxplatser och destinerat uppdrag med tillhörande finansiering till folkbildningens aktörer.
- För att kunna erbjuda villkor som ger människor en rimlig möjlighet till försörjning måste en alternativ studiefinansiering skapas i form av ett särskilt vuxenstudiestöd, förslagsvis på samma nivå som arbetslöshetsersättningen eller aktivitetsstödet.
- Samhället bör ge stöd för utbildning av anställda för att inte Sverige ska tappa konkurrenskraftig produktionskapacitet och förmåga i krisen.

Rapporten kan hämtas som pdf-dokument på LOs hemsida eller
beställas från LO-distribution:
lo@strombergdistribution.se
Telefax: 026-24 90 26

Maj 2009
ISBN 978-91-566-2548-0
www.lo.se

PÅ OMSLAGET:
Annie Jäderlund, 25 år, Pappers,
driftoperatör vid Södra Cell Mönsterås
FOTO: Lars Forsstedt